DỰ BÁO TÁC ĐỘNG CỦA HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN KINH TẾ THỂ DỤC THỂ THAO VIỆT NAM

Lưu Quang Hiệp*
Nguyễn Đại Dương**

Tóm tắt:
Nghiên cứu tập trung vào dự báo tác động của hội nhập kinh tế quốc tế đối với phát triển kinh tế TDTT Việt Nam trong giai đoạn từ nay đến 2030, góp phần thúc đẩy hoạt động TDTT nhanh chóng trở thành một bộ phận của kinh tế thị trường quốc gia, khu vực và quốc tế.
Từ khóa: Dự báo, tác động, hội nhập quốc tế, kinh tế, thể dục thể thao, Việt Nam

Prediction of impacts of international economic integration on Vietnam sports economic development

Summary:
The study focuses on forecasting impacts of the international economic integration on Vietnam sports economic development from now until 2030, contributing to promoting sports economic quickly become one part of the international, regional and national market economy.
Keywords: forecast, impacts, international integration, economic, sports, Vietnam

ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong quá trình chuyển đổi quản lý nền kinh tế theo cơ chế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, hoạt động TDTT cũng được yêu cầu chuyển đổi từ cơ chế kế hoạch hóa tập trung, bao cấp sang hoạt động theo cơ chế thị trường trên cơ sở định hướng phát triển và khung pháp luật cho phát triển TDTT đã được đổi mới. Trong các yêu cầu chuyển đổi này có một vấn đề lớn, cơ bản được đặt ra là kinh tế TDTT Việt Nam phải hội nhập như thế nào vào nền kinh tế thị trường quốc gia và quốc tế.

Để giải quyết vấn đề này, cần thiết phải dự báo chính xác những tác động của hội nhập kinh tế quốc tế đối với phát triển kinh tế TDTT, góp phần thúc đẩy hoạt động TDTT nhanh chóng trở thành một bộ phận của kinh tế thị trường quốc gia, khu vực, quốc tế.

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Quá trình nghiên cứu sử dụng các phương pháp sau: Phương pháp tham khảo tài liệu; Phương pháp khảo sát thực tiễn trong và ngoài nước; Phương pháp điều tra xã hội học; Phương pháp phân tích SWOT; Phương pháp toán học thống kê.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ BÀN LUẬN

Việc dự báo tác động của hội nhập kinh tế quốc tế đối với phát triển kinh tế TDTT Việt Nam trong giai đoạn từ nay đến 2030 được tiến hành thông qua phân tích những cơ hội và thách thức từ hội nhập kinh tế thị trường quốc gia, khu vực và quốc tế.

1. Những cơ hội từ hội nhập

Thu hút đầu tư nước ngoài trong lĩnh vực TDTT: Việt Nam, với hơn 90 triệu dân là một thị trường rộng lớn đầy tiềm năng đối với các doanh nghiệp kinh doanh sản phẩm thể thao quốc tế. Trong điều kiện hội nhập nhanh chóng hiện nay, các hàng rào về thuế quan và thủ tục giấy tờ đang dần được gỡ bỏ và đơn giản hóa là những điều kiện thuận lợi để giúp các nhà đầu tư nước ngoài khai thác thị trường Việt Nam trong lĩnh vực thể thao. Các dự án FDI đầu tư vào dây chuyền sản xuất trong các lĩnh vực hàng may mặc và dụng cụ thể thao đang có xu hướng tăng trong những năm gần đây. Nguồn vốn này góp phần quan trọng vào việc cải thiện môi trường đầu tư, cũng như khuyến khích sự phát triển và kinh doanh các mặt hàng trong lĩnh vực thể thao.

*GS.TS, Nguyên Hiệu trưởng Trường Đại học Thể dục thể thao Bắc Ninh
**GS.TS, Hiệu trưởng Trường Đại học Thể dục thể thao Bắc Ninh

Đối với vấn đề phát triển cơ sở hạ tầng, các dự án FDI đầu tư cho thể thao ngày một tăng chủ yếu dưới hình thức các hợp đồng BOT và BT. Các công trình lớn như sân vận động, nhà thi đấu hay các khu liên hợp thể thao đều đòi hỏi nguồn vốn dài hạn bền vững. Hiện nay, khi mà nguồn vốn huy động từ các nhà đầu tư trong nước ngày càng khan hiếm, trong khi vốn nhà nước chỉ tập trung cho các công trình trọng điểm thì vốn FDI là một nguồn bổ sung quan trọng và cần thiết. Ngoài ra, các dự án này thường được giám sát và thi công theo thiết kế của các chủ đầu tư nước ngoài với tính chuyên nghiệp cao và chất lượng vượt trội so với các công trình nội địa. Những công trình hạ tầng này khi đưa vào vận hành cũng đem lại giá trị sử dụng đa dạng, cũng như có chi phí duy trì bảo dưỡng thấp hơn so với các công trình nội địa cùng loại.

Nâng cao năng lực của doanh nghiệp nội địa trong lĩnh vực TDTT: việc gia nhập các tổ chức quốc tế như ASIAN, AFTA hay WTO, thị trường Việt Nam ngày càng được đa dạng hóa với sự tham gia của các tập đoàn và các công ty đa quốc gia. Việt Nam, với thị trường lao động giá rẻ đang có lợi thế cạnh tranh lớn , qua đó thu hút được các thương hiệu thể thao lớn như Nike hay Adidas thiết lập các cơ sở sản xuất và gia công các sản phẩm trang phục và dụng cụ thể thao. Sự tiếp cận thị trường nội địa của của các doanh nghiệp đa quốc gia mang đến cho những doanh nghiệp nội địa nhiều lợi ích thông qua việc chuyển giao những thành tựu về khoa học và công nghệ, về tổ chức quản lý, về sản xuất và kinh doanh, ý tưởng. Sự phát triển R&D sẽ góp phần cải thiện chất lượng sản phẩm của các doanh nghiệp nội địa, qua đó từng bước thu hẹp khoảng cách và thúc đẩy nền sản xuất trong nước. Với tốc độ hội nhập hóa hiện nay, triển vọng không xa rằng các doanh nghiệp nội địa có thể trực tiếp tham gia vào chuỗi cung ứng toàn cầu với các sản phẩm đảm bảo các tiêu chuẩn và có chỗ đứng nhất định trên thị trường quốc tế.

Thúc đẩy các dịch vụ TDTT phát triển: Hội nhập cũng có những tác động tích cực tới sự phát triển của các dịch vụ truyền thông và quảng cáo. Hiện các kênh truyền hình trung ương và địa phương đã phát triển phương thức kinh doanh bản quyền. Qua đó, các giải đấu thể thao quốc tế như Ngoại Hạng Anh, Đức, Ý (bóng đá) hay các giải Grand Slam (tennis) được phát sóng tại các kênh truyền hình thu phí như truyền hình cab và kỹ thuật số. Các dịch vụ quảng cáo đi kèm với các hệ thống truyền hình này cũng ngày càng được phát triển và mở rộng, mang lại nguồn thu gián tiếp cho kinh tế thể thao.

Ngoài ra, cá cược thể thao cũng là một dịch vụ đầy triển vọng trong quá trình hội nhập quốc tế. Hiện nay cá cược thể thao hợp pháp ở Việt Nam chỉ mới xuất hiện qua hình thức bình chọn theo tin nhắn qua hệ thống truyền hình. Phương thức này chưa thu hút được sự tham gia của người dân; trong khi đó nhu cầu cho dịch vụ này ngày một tăng cao, dẫn tới một lượng vốn không nhỏ đã thất thoát ra nước ngoài. Việc quản lý nguồn thu từ cá cược thể thao thông qua sự đa dạng hóa các sản phẩm cũng như học tập kinh nghiệm quản lý của các cường quốc thể thao sẽ đem lại nguồn thu không nhỏ cho Ngành cũng như góp phần giải quyết các vấn đề về vốn đầu tư; qua đó có thể tự cân đối ngân sách và mang lại giá trị thặng dư cho nền kinh tế.

Thúc đẩy xuất khẩu hàng hóa dịch vụ TDTT: Với việc đàm phán và có thể kết thúc ký kết các hiệp định thương mại tự do với những đối tác kinh tế quan trọng sẽ góp phần tạo thuận lợi thêm cho các sản phẩm thể thao Việt Nam xâm nhập vào các thị trường. Các sản phẩm thể thao mang bản sắc Việt Nam như cầu mây, bóng gỗ, lưới, bóng đá… sẽ có cơ hội xuất hiện trên thị trường quốc tế, qua đó đem lại lợi ích kinh tế cũng như quảng bá hình ảnh và văn hóa Việt Nam trên trường quốc tế.

Bên cạnh đó, hội nhập và mở cửa trong những năm vừa qua đã thu hút một số nhà đầu tư lớn trong lĩnh vực thể thao như Adidas, Nike, Timberland,.. và trong tương lai sẽ tiếp tục cơ hội thu hút các nhà đầu tư nước ngoài khác. Đây chính là những doanh nghiệp sẽ giúp Việt Nam nâng cao giá trị xuất khẩu trong bối cảnh hội nhập của Việt Nam với thế giới ngày càng được đẩy mạnh. Đặc biệt, sắp tới sẽ gia nhập PPP cũng như các rào cản về thương mại dần được xóa bỏ theo lộ trình cam kết từ các tổ chức ASEAN, WTO,… sẽ giúp các nhà đầu tư trong lĩnh vực TDTT tại Việt Nam gia tăng mạnh.

2.Thách thức của hội nhập

Áp lực cạnh tranh với hàng hóa, dịch vụ TDTT ngoại nhập: Hội nhập mang tới nhiều lợi ích cho nền kinh tế thể thao, tuy nhiên cũng mang tới nhiều thách thức. Trước hết, thị trưởng mở, hàng hóa nước ngoài nhập vào và được tiêu dùng trong nước sẽ làm tăng tính cạnh tranh tại thị trường trong nước. Trên thực tế vẫn có một sự chênh lệch lớn về chất lượng giữa các sản phẩm thể thao quốc tế và các sản phẩm sản xuất trong nước. Khi khoảng cách này chưa thể được san lấp trong ngắn hạn, các doanh nghiệp nội địa sẽ khó có thể cạnh tranh một cách bình đẳng với các công ty đa quốc gia hay các doanh nghiệp FDI và làm giảm tỉ lệ nội địa hóa của ngành.

Bẫy gia công giản đơn cho các tập đoàn sản xuất hàng hóa, dụng cụ TDTT: Các doanh nghiệp Việt Nam hiện mới chỉ tham gia vào các công đoạn gia công đơn giản, mang lại giá trị thăng dư thấp trong chuỗi giá trị toàn cầu và nếu không cải thiện trình độ thì Việt Nam mãi chỉ là nơi gia công cho các tập đoàn quốc tế lớn. Ngành kinh doanh trang phục thể thao là một trường hợp điển hình, khi mà các doanh nội địa chủ yếu tham gia theo hình thức CMT (gia công). Các hợp đồng kinh tế được ký kết thường phải được thực hiện trên cơ sở cân bằng lợi ích, nhưng có tính đến chênh lệch về trình độ phát triển, các doanh nghiệp Việt Nam tham gia đàm phán với các đối tác thường ở vị thế về kinh tế quy mô và trình độ kém hơn. Thách thức được đặt ra cho cơ chế chính sách phát triển kinh tế thể thao để các doanh nghiệp nội địa có thể nhanh chóng bắt kịp các quốc gia trong khu vực, đồng thời có đươc sự công nhận của các đối tác và bình đẳng về quyền lợi.

Chảy máu tài năng cũng là một vấn đề đáng được lưu tâm trong quá trình hội nhập. Khi nền kinh tế thể thao phát triển, việc chuyển nhượng vận động viên cùng các dịch vụ đi kèm như môi giới, bảo hiểm và tư vấn đầu tư sẽ trở nên phổ biến. Trong khi các đãi ngộ trong nước hiện nay đối với các vận động viên chưa tương xứng với công sức và thành quả họ đat được; việc các vận động viên tài năng tìm kiếm các cơ hội thi đấu tại các câu lạc bộ Quốc tế sẽ thường xuyên xảy ra. Điều này làm ảnh hưởng trực tiếp tới chất lượng của các giải thi đấu và chất lượng của thể thao trong nước, cũng như gián tiếp làm mất đi nguồn thu mà các vận động viên này đem lại cho nền kinh tế.

Hơn nữa, việc mở cửa sẽ giúp Việt Nam thu hút những vận động viên quốc tế chuyển nhượng tới Việt Nam (đang diễn ra với các môn như bóng đá, bóng chuyền...v..v) và điều này sẽ gây áp lực mạnh đối với các vận động viên trẻ có cơ hội chơi ở hạng chuyên nghiệp do khó cạnh tranh với các vận động viên quốc tế. Tuy nhiên, thách thức này sẽ giúp cho sự phát triển vận động viên trong dài hạn do áp lực cạnh tranh buộc họ phải phấn đấu nhiều hơn.

KẾT LUẬN

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế hiện nay, kinh tế thể thao được kỳ vọng sẽ phát triển thành một ngành với giá trị gia tăng cao và có thương hiệu trên thị trường quốc tế. Ở chiều ngược lại, các đối tác lớn trong ngành công nghiệp & dịch vụ thể thao cũng quan tâm đến thị trường tiềm năng như Việt Nam và mong muốn đàm phán và thỏa thuận các hiệp định hợp tác kinh tế. Tuy nhiên, trong quá trình hội nhập, kinh tế TDTT Việt Nam luôn tồn tại những cơ hội và thách thức. Vì vậy, việc dự báo chính xác những tác động của hội nhập kinh tế quốc tế đối với phát triển kinh tế TDTT Việt Nam sẽ góp phần thúc đẩy tiến trình hội nhập.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trường Đại học TDTT Bắc Ninh (2015),. Giải pháp phát triển kinh tế TDTT trong thời kỳ hội nhập quốc tế, B*áo cáo tổng hợp đề tài cấp Nhà nước mã số: KX.01.05/11-15.*

2. *Kỷ yếu hội thảo khoa học* "Cơ sở pháp ký và khung khổ điều tiết cho phát triển kinh tế TDTT ở Việt Nam", Bắc Ninh, tháng 3/2013.

3. *Kỷ yếu hội thảo khoa học* "Thực trạng nguồn nhân lực thể dục thể thao hiện nay", Đà Nẵng, tháng 10/2013.

4. *Kỷ yếu hội thảo khoa học* "Giải pháp phát triển kinh tế TDTT Việt Nam trong quá trình hội nhập quốc tế, TP Hồ Chí Minh, tháng 1/2014.

Bài nộp ngày 14/11/2016, phản biện ngày 20/11/2016, duyệt in ngày 5/12/2016